

STEFAN ERIKSSON

Att fly och illa fäkta

Om man bortser från några försök att parera mina motargument så är Anderbergs främsta invändning denna gång följande: Han misstänker att jag hyser åsikten (ja, han säger så) att endast troende kan diskutera det som finns i trons sfär. Efter att ha citerat ett avsnitt som gör en distinktion mellan begreppslig och normativ prioritet säger han: "Eftersom filosofin, enligt Eriksson, bara kan ge svar på frågor som rör begreppslig prioritet, betyder det att pessimistiska tvivlare inte kan diskutera trosfrågor. Den religiösa frizonen har omgetts med en rejäl kritcirkel. Endast troende av olika schatteringar kan föra en diskussion om trons frågor."

Anderberg förstår mina resonemang ur en speciell vinkel. Han tror att jag ritar upp en begreppslig frizon i syfte att freda en normativ zon som sammanfaller med den förra. Så att min filosofiska analys uttrycker den *åsikt* jag har om vad filosofins plats är visavi tron. Och antagligen är det för att han finner konsekvenserna av detta så oacceptabla som han reagerar på det kraftfulla sätt han gör. Men jag gör alls inte något sådant. Jag ritar i en mening upp en begreppslig frizon, det är sant, men som mitt förra inlägg så tydligt sade så är dess gränser inte fastslagna, det finns inget på förhand givet pastorat (som Anderberg så vackert uttrycker det) att försvara. Jag noterar att det finns gränser för vad människor kan resonera om och för hur långt vår förståelse av varandra kan sträcka sig. Detta är ingen åsikt jag hyser utan resultatet av ett arbete med religiösa fenomen. Huruvida man bör försvara vad som i ett givet fall befinner sig inom en gräns är ett livsåskådningsmässigt avgörande som var och en måste göra själv. Anderberg menar kanske att även detta svar är ett försök att värja sig. Ja, det är det kanske, men då jag i min bok så uttryckligen framhåller hur det förhåller sig på denna punkt så kan jag inte annat än reagera

på Anderbergs sätt att läsa vad jag skrivit. Det hör till uppgiften även för en kritisk granskare att rätt återge den källa man önskar diskutera. Kort sagt, vem som helst, inte bara troende, kan diskutera vad som finns i trons sfär. Huruvida man talar om samma sak, hur långt det finns en gemensam förståelse, var gränserna dras, är dock inget som kan ges ett bestämt svar oberoende av en konkret kontext. Så skrev jag i min bok att frågan om kritikens möjlighet inte har något generellt svar och fortsatte: "Vilken möjlighet att diskutera eller falsifiera som föreligger måste undersökas från fall till fall. Vad det *betyder* att falsifiera en övertygelse måste ses från fall till fall" (s 172). Här krävs allvarligt filosofiskt arbete av komplicerad art. Att Anderberg inte ser behovet av det utan på ett självklart sätt tar för givet att jag måste mena något så absurt som att tvivlare inte kan diskutera trosfrågor, är orsaken till att jag talar om en kraftfull tendens hos Anderberg att förenkla saker och ting.

Så något om viljan till debatt. Märkligt nog fortsätter bara Anderberg i "smått ironisk ton" sin tendentiösa fäktning och påstår att jag förenklar, karikerar och krånglar till. I sitt svar håller han sig till de frågor som lämpar sig för retoriska poänger, i stället för att gripa sig an de substantiella frågor vi kunnat diskutera – frågor som han helt enkelt trollar bort genom att påstå att de inte finns! Så vänds plötsligt hans egen ovilja att debattera på något mer substantiellt sätt till en brist hos mig! Inget är förstås enklare än att beskylla någon för en bundenhet till andras tänkande och göra gällande att detta innebär att argumenten på något sätt inte är värda att bemötas. Men Thomas, exempelvis de försök jag gjorde att förklara hur troende kan uppleva att en filosofisk analys av det slag jag förespråkar inte stämmer med deras tro berör du ju inte med ett ord!

I stället för nu Anderberg samman min diskussion av förståelse med frågan om vilka anspråk visavi filosofisk reformation jag har i min avhandling. Och det är klart – *ett* samband föreligger ju: jag klargjorde att det filosofiska problem som sysselsätter Wittgenstein var en diskrepans mellan trons uttryck och filosofins representationer av denna tro. Anderberg säger tyvärr ingenting om hur han uppfattar denna för mig centrala punkt. Att hänvisa till Wittgensteins anmärkning om att filosofin skall undanröja språkliga missförstånd som om den gav en avgörande nyckel till dennes tänkande gör naturligtvis ingenting klarare. Missförstånden är, som jag sökt visa, av mångahan-

da slag. Wittgenstein var snarare intresserad av att dryfta de djupare orsaker man kan ana bakom dessa så kallade missförstånd, orsaker som bottnar i något mer än språket (nämligen i vår vilja och känsla). Anderberg vill uppenbarligen inte diskutera denna dimension av filosofin i annat än polemiska termer. Det filosofiska Tigandet får Anderberg sålunda stå för.

Till sist. Visst anknyter Wittgenstein till James. Men i min bok är det snarast James som får äran för att ha gjort en berömd analys och som i första hand refereras till. Huruvida även Wittgensteins spridda kommentarer skall sägas utgöra en berömd analys må väl vara en smaksak. Om det behöver vi knappast debattera vidare.